

CSAPUCHA BERNADETT*

A gyermekpornográfia hazai büntetőjogi szabályozása, s a jelenség ellen folytatott küzdelem a nemzetközi dokumentumok tükrében¹

1. Bevezető gondolatok

A gyermekpornográfia múltbéli szabályozását illetően elmondható, hogy annak gyökerei már a Csemegikódexben is fellelhetők voltak, „szemérem elleni vétés” néven. Az 1978. évi IV. törvényben pedig „tiltott pornográf felvétellel való visszaélés” néven volt jelen a szóban forgó törvényi tényállás, természetesen ekortájt még némiképp más tartalommal. A hatályos szabályozás ismertetését követően pedig a témával összefüggésbe hozható nemzetközi standardokra helyezem majd a hangsúlyt, tekintettel arra, hogy ezekhez hazánknak is igazodnia kellett a szabályozási konstrukció kialakításakor. Mindebből adódóan joggal vetődik fel a kérdés, hogy mennyire is sikerült ezen előírásoknak voltaképpen eleget tenni? – mely kérdés megválaszolásra is sor kerül majd. Összességében elmondható, hogy a tanulmány célja annak bemutatása, hogy miként lehet a jog erejével fellépni a gyermekpornográfiával szemben, tehát a jogszabályi keretek között kívánok mindvégig maradni, mindezt úgy, hogy feltárom a Btk.-beli rendelkezés megszületése mögött húzódó okokat, melyekből egyértelműen következni lehet a nemzetközi kihatásra.

* Tudományos segédmunkatárs, Országos Kriminológiai Intézet; PhD-hallgató, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Doktori Iskola.

¹ A publikáció „Az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3-I. kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával készült”.

2. A gyermekpornográfia törvényi tényállásához kapcsolódó múltbéli szabályozás

A 2012. évi C. törvény, vagyis a hatályos Btk. szerinti gyermekpornográfia törvényi tényállásának múltbéli szabályozását illetően elmondható, hogy a Csemegikódex értelmében szemérem elleni vétséget követett el, aki fajtalanságot tartalmazó iratot, nyomtatványt vagy képes ábrázolatot nyilvános helyen kiállított, árult vagy terjesztett.² Az 1978. évi IV. törvénybe az 1997. évi LXXIII. törvény iktatta be³ a 195/A. § alatt a „tiltott pornográf felvétel készítése” elnevezésű törvényi tényállást⁴. Ekkor még csak a felvételek készítése, forgalomba hozatala, az azokkal való kereskedelem, illetőleg a felvételek más számára hozzáférhetővé tétele, valamint a pornográf jellegű műsorban való

² 1878. évi V. tv. 248. §

³ 1997. évi LXXIII. tv. 21. §

⁴ 1978. évi IV. tv. „195/A. § (1) Aki kiskorú személyről video-, film-, fénykép- vagy más módon előállított pornográf képfelvételeket készít, ilyen felvételeket forgalomba hoz, ezzel kereskedik, büntetést követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. (2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki pornográf jellegű műsorban kiskorú személyt szerepeltet. (3) Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki az (1)–(2) bekezdésben írt bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat. (4) Az (1)–(2) bekezdés vonatkozásában pornográf képfelvétel, illetve pornográf jellegű műsor a nemiséget súlyosan szeméremérséktől nyíltsággal ábrázoló, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvés.”

szerepeltetés volt büntetendő. Továbbá a felvázolt cselekményekhez történő anyagi eszközök szolgáltatása is büntetőjogi felelősségre vonást eredményezett. Hangsúlyozandó, hogy a fentiekben felsorolt valamennyi elkövetési magatartásnak csak a kiskorúkkal szemben kifejtését kívánta szankcionálni a Btk. ezen törvényi tényállás alatt. A pornográf felvételnek a készítése pedig bármely módon kivitelezhető volt, de a törvény külön nevesítette a film, fénykép, illetőleg a videó formátumban történő véghezvitelt.⁵

Ezen törvényi tényállás a hangsúlyt elsődlegesen a pornográf felvételek előállításával, terjesztésével kapcsolatos legalapvetőbb és egyben talán legsúlyosabb kínálati magatartásokra helyezte, melyek mindenféleképpen büntetőjogi felelősségre vonást kellett, hogy generáljanak. Pornográf felvételnek minősült a legkorábbi szabályozás alapján minden „a nemiséget súlyosan szeméremszérvő nyíltsággal ábrázoló, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló” cselekvés.⁶

A 2001. évi CXXI. törvénnyel (Btk. módosítás) az elkövetési magatartások köre ki lett egészítve a megszerez, tart, kínál, átad magatartásokkal.⁷ Ezen Btk. módosításnak köszönhetően a deliktum elnevezése is megváltozott, a „tiltott pornográf felvétel készítése” helyett, innentől kezdve „tiltott pornográf felvétellel való visszaélés” címszó lett az irányadó. A kifejezetten a gyermekekhez köthető elkövetési magatartások mellett ekkor kezdi először áthatni adott tényállást a pornográf jelenségnek a komplett visszaszorítására irányuló fokozott mértékű törekvés. Ennek fényében a pornográf felvétel szabad forgalomból való kivonása rendszerszinten hasonló büntetőjogi feladatnak tekinthető, mint az egyéb tiltott anyagokkal és tárgyakkal (drogokkal vagy fegyverekkel) kapcsolatos bűncselekmények kriminalizációja.⁸

A 2007. évi XXVII. törvény (Btk. módosítás) pedig újraszabályozta adott deliktumot, áthelyezve azt a korábbi Btk. 204. §-ába.⁹ A passzív alannyá válás kapcsán is jelentőséggel bírt az életkor, tekintettel arra, hogy a jogszabály csak a kiskorú, azaz a tizenhét éves életét be nem töltött személyekkel szemben kifejtett aktusokat kívánta szankcionálni. Az elkövetési magatartások köre is kibővült a pornográf felvételen vagy műsorban való szereplésre felhívással. Alapjaiban véve a 2007. évi XXVII. törvény tette meg a döntő lépést a jogtárgy meghatározását illetően, áthelyezve ezzel a hangsúlyt a felvétellel összefüggő materiális jogellenességről, az azon látható személyek által hordozott jogi tárgyakra. Ennek következtében az új rendelkezés már nem tartotta relevánsnak a képfelvételek száma kapcsán a törvényi egység fenntartását. Legin-

kább a passzív alanyok száma bírt determináló jelentőséggel, tekintettel arra, hogy a törvény eszerint zárta ki a halmazat lehetőségét.¹⁰

Igen jelentős újításnak volt tekinthető, hogy a jogalkotó az újonnan felállított koncepcióban szétválasztotta egymástól a pornográf felvétel, illetőleg a pornográf jellegű műsornak a definícióját. Pornográf felvétel alatt immáron „cselekvés” helyett, a „nemiség” bizonyos úton-módon történő ábrázolása volt értendő. Az efféle nemiségnek cselekvéssel való megjelenítése ugyanis átkerült az autonóm pornográf jellegű műsor fogalmába.¹¹

Érdemes még megemlíteni a 2009. évi LXXX. törvény 56. § (7) bekezdésének c) pontját, melynek köszönhetően az 1978. évi IV. törvény 204. § (6) bekezdéséből kikerült a „pénzbüntetéssel vagy közérdekű munkával” büntetendő kitétel, vagyis innentől kezdve csak szabadságvesztést lehetett kiszabni adott bekezdést illetően. Ezt követően pedig a szabályozás az 1978. évi IV. törvény hatálya alatt változatlan maradt.¹²

3. A gyermekpornográfia hatályos Btk. szerinti szabályozása és a jelenséggel szembeni fellépéssel összefüggésbe hozható legfontosabb nemzetközi instrumentumok

Minden kétséget kizáróan az új Btk. egyik, hanem legnagyobb koncepcionális újítása a nemi deliktumokkal összefüggésben tapasztalható. A változások mind tartalmi, mind pedig szerkezeti téren észlelhetők. A hatályos Btk. a XIX. fejezetében rendelkezik a nemi bűncselekményekről, megannyi újdonságot magában foglalva. A módosításokra szükség is volt, mert az 1978. évi IV. törvény, vagyis a korábbi Btk. szabályozásának struktúrája és fogalomkészlete még a Csemegi-kódexből merített. Mindez óriási problémát okozott, kiváltképp a rendszerváltást követő időszakról kezdő-

⁵ BELOVICVS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR MIKLÓS – SINKU PÁL: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018, 228.

⁶ 1978. évi IV. tv. 195/A. § (4) bek.

⁷ 2001. évi CXXI. tv. 23. §.

⁸ NÉMEDI MÁRK: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban.* Pisa, 2016. október 24. 7–8.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

⁹ 2007. évi XXVII. tv. 8. §.

¹⁰ NÉMEDI MÁRK: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban.* Pisa, 2016. október 24. 7–8.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

¹¹ NÉMEDI MÁRK: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban.* Pisa, 2016. október 24. 9.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

¹² 1978. évi IV. tv. „204. § (1) Aki tizenhét éves életét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt megszerez, tart, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki tizenhét éves életét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) Aki tizenhét éves életét be nem töltött személyről vagy személyekről pornográf felvételt készít, forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetőleg ilyen felvételt a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

dődően, figyelemmel arra, hogy ez idő tájt a jogalkotó, illetőleg az Alkotmánybíróság megannyi tartalmi változást generált, mely a régi szabályozás szerkezetének szétfeszülését eredményezte. A XX. század folyamán továbbá jelentősen megváltozott egyrészt a közfel-fogás, másrészt pedig a törvényi szabályozás alapja, jogtárgyszemlélete is eltérést mutatott a XIX. századhoz képest. A törvényi tényállásoknak egy része kezdetben az erkölcsvédelem talaján állt, az idő előrehaladtával azonban egyre inkább előtérbe került az individuális jogtárgyvédelem, vagyis a szexuális önrendelkezés és a gyermekek védelme felé történő elmozdulás lett a meghatározó úgy, hogy az akkori joganyag még tisztán az erkölcsvédelemre épült. Hangsúlyoznám ugyanakkor, hogy mindmáig vannak még olyan nem deliktumok, amelyeknél az erkölcsvédelem a domináns, elegendő csak a vérfertőzésre gondolni, valamint a prostitúciós bűncselekményekre. A szemléletmódban végbemenő változásokból adódóan indokoltnak bizonyult tehát az újrakodifikálás, mely végbe is ment a 2012. C. törvény megalkotásával. A hatályos Btk.-ban már a szóban forgó bűncselekményi körrel összefüggő fejezet címe sem a korábbiakban szokásos elnevezéssel szerepel, hiszen az „A házasság, a család, az ifjúság és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények” fejezetcímről „A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények” fejezetcímre változott. A szexuális szabadság (önrendelkezés) központi jogtárgyként történő megjelenítése egyébként meglehetősen régóta váratott magára, figyelemmel arra, hogy Európa túlnyomó részén már jóval korábban áttértek a nemi erkölcsöt középpontba állító nézetről, a szexuális szabadságra fókuszáló gondolkodásmódra. Meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy a hatályos Btk. nemi bűncselekményekkel összefüggő fejezetének címében mind a mai napig – jól látható módon – szerepel az „erkölcs” kifejezés, ugyanakkor ez nem mond ellent az előbbieknek, s ettől még ugyanúgy az észszerűség talaján állnak a hatályos büntetőjogi rendelkezések. Amíg a prostitúciós bűncselekmények java része nem a passzív alanyt kívánja védeni, és amíg a felnőtt vérokonok közötti konszenzuális nemi kapcsolat szankcionálható, addig a nemi erkölcsvédelem mindig szerepet kell, s fog is kapni a Btk.-ban.¹³

Mindemellett nem szabad megfeledkezni arról sem

hogy a nemi deliktumokkal összefüggésben kialakított szabályanyagoknak illeszkednie kell a nemzetközi elvárásokhoz is. Az egyik legfontosabb nemzetközi dokumentum, mely a gyermekek jogait, s érdekeit helyezi a fókuszba, az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye. A nemzetközi előírások közül – kifejezetten a tanulmány tárgyával összefüggésben – külön ki kell emelni a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális bántalmazás elleni védelméről szóló Lanzarote Egyezményt, a gyermekek szexuális bántalmazása, kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről szóló 2011/93/EU irányelvet, valamint a 182. számú ILO Egyezményt, mely a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltását, s felszámolását célozza.¹⁴ Megjegyzném, hogy a Btk. XIX. fejezetének megalkotásakor a jogalkotó még más, előbbiekben fel nem sorolt nemzetközi dokumentumokat is alapul vett, de azok nem hozhatóak közvetlen összefüggésbe jelen tanulmány tárgyával. Itt elegendő csak például a nőekkel szembeni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és leküzdéséről szóló 2011-ben kelt ET-Egyezményre gondolni (Isztambuli Egyezmény).¹⁵

A nemzetközi egyezményekre való tekintettel, valamint a jobb áttekinthetőség kedvéért – mint már említettem – az új Btk. számos újítást hozott a nemi deliktumok vonatkozásában, melyek közül a legfontosabbak a következők:¹⁶

- a tizennyolcadik életévét be nem töltött sértettek sérelmére elkövetett szexuális erőszakot (erőszakos közöszülés és szemérem elleni erőszak) is minősített esetnek kell tekinteni, szemben az 1978. évi IV. törvény rendelkezéseivel, mely csak a tizenkettedik életévüket be nem töltött személyek kapcsán tartotta mindezt indokoltnak;
- a szexuális kényszerítés büntette keretében a szexuális aktusra való kényszerítés a korábbihoz képest (kényszerítés büntette) súlyosabban és önálló tényállásban lett büntetve;
- a szemérem sértés bűncselekménye kapcsán büntethetővé váltak a szexuális jellegű, az emberi méltóságot egyébként sértő magtartások;
- megszűnt a szexuális visszaélésénél a magánindítványhoz való kötöttség;
- a gyermekprostitúció kihasználása önálló törvényi tényállásban lett szabályozva.

Az uniós jogharmonizációs szempontokra való tekintettel az emberkereskedelem, illetőleg a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények kapcsán az elévülési időt az általános szabályoktól eltérően kell megállapítani az új Btk. alapján. Ezen elgondolás mögött azon ok húzódik, melynek értelmében, lehetőséget kell biztosítani a sértetteknek arra, hogy azok a tizennyolcadik életévük betöltése után is feljelentést vagy szükség esetén magánindítványt tud-

⁽⁴⁾ A (3) bekezdés szerint büntetendő, aki pornográf jellegű műsorban tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt vagy személyeket szerepeltet.

⁽⁵⁾ Két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, aki a (3)–(4) bekezdésben írt bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

⁽⁶⁾ Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt, vagy személyeket pornográf felvételen, avagy pornográf jellegű műsorban való szereplésre felhív, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

⁽⁷⁾ E § alkalmazásában

a) felvétel: a videó-, film-, vagy fényképfelvétel, illetőleg más módon előállított képfelvétel,

b) pornográf felvétel: az olyan felvétel, amely a nemiséget súlyosan szemérem-sértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolja,

c) pornográf jellegű műsor: a nemiség súlyosan szemérem-sértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvéssel való megjelenítése.”

¹³ SZOMORA Zsolt: *Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez*; Budapest, Büntetőjogi Szemle, 2013/11. 649.

¹⁴ SZOMORA Zsolt: *Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez*; Budapest, Büntetőjogi Szemle, 2013/11. 649.

¹⁵ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről 77.

¹⁶ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 679.

janak tenni, amennyiben ezen lépéseket az arra egyébként jogosultak valamilyen okból kifolyólag nem tették meg.¹⁷

A törvény a korszerűség, a nemzetközi kifejezésekkel való összhang és a jobb közérthetőség kedvéért egyes fogalmakat felvált újakkal, például erőszakos közöszlítés és szemérem elleni erőszak helyett szexuális erőszak, megrontás helyett szexuális visszaélés, visszaélés pornográf felvétellel helyett gyermekpornográfia stb.¹⁸

A fejezet alá tartozó deliktumok pedig a következők:

- szexuális kényszerítés,
- szexuális erőszak,
- szexuális visszaélés,
- vérfertőzés,
- kerítés,
- prostitúció elősegítése,
- kitartottság,
- gyermekprostitúció kihasználása,
- gyermekpornográfia,
- szemérem sértés.

A fentiekben említett bűncselekmények sorrendjét egyrészt a fejezetcím (előbb szerepelnek a nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények), másrészt pedig az elkövetési magatartásoknak a sorrendisége határozzák meg. Utóbbi alatt értendő az, hogy például a szexuális kényszerítésnél a szexuális erőszak súlyosabb megvalósulási forma; a prostitúció megkezdését időben megelőzi a kerítés, illetve a prostitúció elősegítése, ezt követően valószínűsíthető meg pedig a kitartottság.¹⁹

A következőkben – a Btk. XIX. fejezetén belül – a gyermekpornográfia hatályos szabályozását kívánom áttekinteni. Mindemellett pedig a jelenséghez társuló nemzetközi dokumentumokra helyezem majd a fókuszot, melyekhez értelemszerűen igazodnia kellett a szabályanyag megalkotásakor a jogalkotónak. Úgy gondolom, hogy ezzel egy teljes, átfogó képet kaphat a kedves olvasó a jelenlegi helyzetről, s arról, hogy miként lehet fellépni a jog erejével a gyermekpornográfiaival szemben.

3.1 A Btk. 204. §-ának dogmatikai elemzése

A gyermekpornográfia bűncselekményének védett jogi tárgya a tizenhétéves életévüket be nem töltött személyek egészséges nemi fejlődése és a gyermekpornográfiára ráépülő szervezett bűnözői csoportok elleni küzdelemhez fűződő társadalmi érdek. A bűncselekmény alanya tettesként bárki lehet, ha azonban egy tizenhét év alatti saját magáról készített pornográf felvételt, akkor nem lehet szó adott törvényi tényállásról, hiszen ilyenkor hiányzik a cselekmény társadalomra veszélyessége, mely a bűncselekmény

fogalmának egyik legmeghatározóbb komponense. Ebben az esetben legfeljebb szemérem sértést lehet megállapítani, ha annak feltételei egyébként fennállnak. A bűnösség fokát illetően csak a szándékos megvalósulási forma jöhet szóba, vagyis a gondatlan alakzat lehetősége kizárt. Kiemelt jelentőséggel bír az is, hogy az elkövető tisztában van-e vagy sem a sértett életkorával. Ha nincs ezen lényeges információ birtokában az elkövető, akkor a szóban forgó deliktum megállapításának sem lehet helye. A bűncselekmény passzív alanya főszabály szerint bármely tizenhétéves életévét be nem töltött személy lehet. A 204. § (5) bekezdésének passzív alanya azonban csak tizenhétéves életévét be nem töltött személy lehet. Elkövetési tárgynak pedig a passzív alanyról készült pornográf felvétel és műsor minősül, függetlenül annak nemétől.²⁰ A (7) bekezdésbe foglalt értelmező rendelkezés sorolja fel egyébként az egyes elkövetési tárgyakat, s azt, hogy azok alatt voltaképpen mit is kell érteni? A Btk. 204. § (7) bekezdésének a) pontja értelmében pornográf felvételnek minősül az olyan videó-, film- vagy fényképfelvétel, illetőleg más módon előállított képfelvétel, amely a nemiséget súlyosan szemérem sértő nyíltsággal, célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló módon ábrázolja. A szóban forgó szakasz és bekezdés b) pontja pedig a pornográf műsor definícióját taglalja. Ennek értelmében pornográf műsornak tekinthető minden olyan műsor, amely a nemiséget súlyosan szemérem sértő nyíltsággal jeleníti meg úgy, hogy az célzatosan a nemi vágy felkeltésére irányuló cselekvés vagy előadás is egyben.²¹ Itt meg kell jegyezni, hogy az emberi test művészeti, tudományos, ismeretterjesztő ábrázolása – amely adott esetben szintén lehet szemérem sértő – nem vonható a pornográfia fogalmi körébe. A (7) bekezdés a) pontjában meghatározott „más módon előállított képfelvétel alatt” pedig tipikusan minden olyan képfelvétel értendő, amely az alkalmazott technikai beavatkozás révén – például montírozással – súlyosan szemérem sértővé válik.²² Egy 2010-es BH alapján a gyermekpornográfia bűncselekményének megállapítása során annak van jelentősége, hogy az elkövetés pillanatában, vagyis a műsor időpontjában vagy a képfelvétel rögzítésekor adott személy betöltött-e vagy sem a tizenhétéves életévét. Az azonban teljességgel közömbös, hogy a pornográf felvétel nyilvánosságra hozatalának időpontjában a sértett hány éves.²³

A bűncselekmény elkövetési magatartásai a 204. § (1)–(6) bekezdéseiben találhatóak, melyeket a törvény a társadalomra veszélyességük sorrendjében taglalja. A következőkben a 204. § (1) bekezdésének elkövetési magatartásait kívánom ismertetni.

²⁰ POLT Péter: Új Btk. kommentár. 4. kötet, Különös Rész. Budapest, Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyvkiadó, 2013. 36.

²¹ 2012. évi C. törvény 204. § (7) bek.

²² BELOVICS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 229.

²³ BH 2010.267.

¹⁷ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről 18.

¹⁸ 2012. évi C. törvény indokolása a Büntető Törvénykönyvről 76.

¹⁹ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 681.

Ennek keretén belül a képfelvétel megszerzése magában foglalja a mástól történő birtokbevételt, illetve az egyéb módon történő birtokbavételt (például letöltés az internetről) egyaránt.²⁴ Mindez történhet a korábbi birtokossal történt megállapodás útján vagy akár egyoldalúan is.²⁵ A megszerzés továbbá viszonylag hosszabb ideig tartó, tényleges uralmat és a rendelkezés lehetőségét is magában rejtő birtokbavételt jelent, értelemszerűen úgy, hogy legalább az eshetőleges szándék megállja a helyét.²⁶ A pornográf felvétel tartása folyamatos, hosszabb idejű birtoklást jelent, melyet meg kell hogy előzzön a megszerzés, továbbá az a felvételnek az elkövető tényleges rendelkezési joga alatt történő tárolását is magában foglalja, akár hagyományos formában, akár pedig elektronikus úton. A képfelvétel készítése alatt a felvétel rögzítése, előállítása értendő, függetlenül az adathordozó milyenségétől. A kínálás vonatkozásában elmondható, hogy az elkövető ezen elkövetési magatartás kifejtése során más hív fel a képfelvétel átvételére, amely azonban eredménytelen marad. A képfelvétel átadása olyan magatartást jelent, amelynek révén az elkövető birtokából más személy birtokába kerül a felvétel. Ezen elkövetési alakzat megállapításakor nem bír relevanciával, hogy az átadással egyidejűleg kikerül-e vagy sem az elkövető birtokából a felvétel, vagy az csak lemásolódik. A hozzáférhetővé tétel azon lehetőségnek a megteremtését hordozza magában, melynek révén más a felvételt meg tudja szerezni, le tudja másolni, birtokába tudja venni, vagyis fennáll a más által történő megismerés reális lehetősége. A képfelvétel forgalomba hozatala történhet akár ingyenesen, akár visszatérően, s az voltaképpen több, esetleg meg nem határozható számú személy számára történő eljuttatás is jelent.²⁷ Mindez megvalósulhat közvetett módon is, tehát elégséges az is, ha az elkövető csak egy közvetítővel áll kapcsolatban, de felismeri, hogy az átadása révén a dolog a közvetítőn keresztül forgalomba fog kerülni.²⁸ A képfelvétellel vagy képfelvételekkel való kereskedés tulajdonképpen a képfelvételnek az értékesítését jelenti, haszonszerzési cézzal, mely egyben rendszeres tevékenységet is feltételez. A pornográf felvétel nagy nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel a képfelvétel széles körben történő megismerhetőségének a megteremtését foglalja magában (internetre történő feltöltés a gyakorlatban).²⁹ A bírói gyakorlat értelmében a nagy nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétel olyan szándékos helyzetteremtést jelent, amelynek keretén belül több személy-

nek lehetősége adódik arra, hogy pornográf felvételeket megismerjen.³⁰

A (2) bekezdésben meghatározott deliktum elkövetési magatartásai a készít, kínál, átad vagy hozzáférhetővé tesz, méghozzá olyan passzív alany vonatkozásában, aki az elkövető nevelése, felügyelete, gondozása vagy gyógykezelése alatt áll, illetve aki az elkövető egyéb hatalmi vagy befolyásolási viszonya alatt van. A (3) bekezdés elkövetési magatartása az anyagi eszközöknek a szolgáltatása, amely a forgalomba hozatalhoz, a kereskedéshez vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételhez kell, hogy kapcsolódjon.³¹ A (4) bekezdés a) pontja a pornográf jellegű műsorban való szerepeltetésre történő rábírnai törekvésről rendelkezik, mely a passzív alany eredménytelen rábírást jelent. Ha ezen felhívás eredményes vagy a kiskorú kezdeményezésére kerül sor a műsorban való közreműködésre, akkor a szóban forgó szakasz b) pontját kell megállapítani. Ilyenkor pornográf jellegű műsorban való szerepeltetésről van szó, mely tehát eredményes rábírást jelent. E magatartás a műsor irányítását, létrehozását, rendezését foglalja egyébként magában, azaz mindez a passzív alany, vagyis a kiskorú aktív közreműködését szolgálja.³² Büntetőjogi szempontból teljességgel irreleváns, hogy az előadás nyilvánosság előtt zajlik-e vagy sem, az történhet zártkörű rendezvényen is. Ebből kifolyólag elengedhetetlen, hogy azt több személy észlelje. Ha az előadásról képfelvétel is készül, vizsgálendő az (1) bekezdés is, s az ott taglalt elkövetési magatartásoknak a köre.³³ Az (5) bekezdés a) pontja alapján az elkövető a passzív alanyt pornográf felvételen való szereplésre hívja fel. A szóban forgó bekezdés b) pontja bünteti a pornográf műsor nézőjét, egészen pontosan az olyan műsor megtekintését, amelyben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy szerepel. Ezen rendelkezés megállapításra csak személyes részvétel esetén kerülhet sor. Az (5) bekezdés c) pontja a gyermekpornográfiát megvalósító műsorhoz kapcsolódik mégpedig úgy, hogy az illető a szerepeltetéshez anyagi eszközöket szolgáltat.³⁴

A cselekmény előkészületi magatartásai közül a hatályos törvény szankcionálni kívánja a készítéshez, a forgalomba hozatalhoz vagy kereskedelemhez szükséges, vagy azt könnyítő feltételeknek a biztosítását, de csak is kizárólag akkor, ha a passzív alany tizennyolcadik életévét be nem töltött személy.³⁵

Az elkövető továbbá ugyanarra a képfelvételre nézve csak egyfajta elkövetési magatartást valósíthat meg, ami annyit tesz, hogy a sorrendben előbbi elkövetése

²⁴ POLT Péter: *Új Btk. kommentár. 4. kötet, Különös Rész*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, 2013. 38.

²⁵ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 747.

²⁶ 1/2009. BJE.

²⁷ POLT Péter: *Új Btk. kommentár. 4. kötet, Különös Rész*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, 2013. 38.

²⁸ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 747.

²⁹ BELOVICVS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR MIKLÓS – SINKU PÁL: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 230.

³⁰ BH 2005.133.

³¹ BELOVICVS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR MIKLÓS – SINKU PÁL: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 231.

³² POLT Péter: *Új Btk. kommentár. 4. kötet, Különös Rész*. Budapest, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, 2013. 39–40.

³³ BELOVICVS ERVIN – MOLNÁR GÁBOR MIKLÓS – SINKU PÁL: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik hatályosított kiadás*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 231.

³⁴ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 749.

³⁵ 2012. évi C. törvény 204. § (6) bek.

a deliktumot befejezté teszi, vagyis a később kifejtett magtartás büntetlen utócselkmény lesz. Mindez természetesen csak akkor igaz, ha az elkövető által tanúsított elkövetési magatartások ugyanakkora tárgyi súllyal bírnak. Ha valamelyik elkövetési magatartás ugyanis a törvény erejénél fogva súlyosabban szankcionálható, akkor a súlyosabban büntetendő elkövetési magatartás miatti felelősségre vonásra kerül majd sor, a sorrendiségtől függetlenül. Így az azt megelőzően, vagy az azt követően kifejtett – önmagába véve egyébként büntetendő cselekmény – büntetlen elő- vagy utócselkmény lesz.³⁶ A forgalomba hozatal és a kereskedés kapcsán pedig elmondható, hogy ezek megállapításához több felvétel szükséges, az azonban irreleváns, hogy a felvételek egy vagy több kiskorúról készültek-e.³⁷

A prostitúciós jellegű deliktumok esetében – a felvételek és az érintett személyek számától függetlenül – törvényi egységet kell megállapítani. A deliktum megvalósulásának alapja továbbá a kiskorú személynek az önkéntessége, ugyanis ennek hiányában vizsgálható, hogy van-e helye erőszakos nemi bűncselekmény megállapíthatóságának. Figyelemmel kell lenni mindemellett a passzív alany életkorára is. Az erőszakos nemi deliktum, a szexuális visszaélés – amennyiben a feltételek fennállnak – halmazatban állnak a gyermekpornográfia készítésével.³⁸

A gyermekpornográfia szabályozása kapcsán felmerült kérdések napjainkban is foglalkoztatják a jogalkalmazókat, melyet a Kúria 2/2018. számú BJE határozata is alátámaszt, amely kimondja, hogy a Btk. 204. § (2) bekezdése szerinti minősített esetnek a rendbelisége a felvételeken szereplő – a törvényhelyben deklaráltaknak egyébként megfelelő – személyek számához igazodik. Ha az elkövető különböző felvételekkel kapcsolatban hozza létre a Btk. 204. § (1) bekezdésének különböző pontjaiba ütköző elkövetési magatartásokat, az azonos törvényhelyen lévő, egységként minősülő magatartások egymással valóságos halmazatban állóknak tekintendők. A szóban forgó dokumentum továbbá rendelkezik arról is, hogyha az elkövető ugyanazon felvétel vonatkozásában egymástól eltérő, vagyis a törvényhely szerinti különböző pontokban lévő elkövetési magatartásokat tanúsít. Ilyenkor a leg súlyosabb büntetési tétellel fenyegetett deliktumot kell megvalósultnak tekinteni, igazodva az ennek keretén belül deklarált büntetési tételhez. A 2/2018. számú BJE határozat hangsúlyozza, hogy a Btk. 204. § (1) bekezdésében írt esetekben nem eredményezhet önmagában halmazatot az, hogyha az elkövetési magatartás – az azokon szereplő tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek számától függetlenül – több

pornográf felvételt is érint. Ugyanakkor kiemelendő, hogy bűncselekményegységet csak az azonos törvényi tényállásba ütköző magatartások képezhetnek. E deliktumot illetően azonban nem azonos, hanem külön-külön törvényi tényállást tartalmaznak a Btk. 204. § (1) bekezdéseinek a)–c) pontjai.³⁹

3.2 A gyermekpornográfiához kapcsolódó releváns nemzetközi dokumentumok, s azok magyar jogrendszerre gyakorolt hatása

A Gyermek Nemzetközi Évében, vagyis 1979-ben megkezdődött a Gyermekjogi Egyezmény tervezetének a kidolgozása. Ezt a lengyel kormány betervezte az ENSZ Közgyűlése elé még szintén ebben az évben. Az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága ennek következtében felállított egy munkacsoportot a Gyermekjogi Egyezmény megfogalmazása céljából. Igyekeztek egy olyan egyezményt létrehozni, amely sokféle politikai, gazdaság, kulturális, társadalmi helyzetnek képes megfelelni, anélkül, hogy csökkenne a védelmi szint. Tíz évbe telt, mire megszületett ezen dokumentum, s így megkezdődhetett a következő fázis, vagyis a tagállamok által történő ratifikáció, valamint egy ellenőrző bizottság felállítása is indokolttá vált ezzel összefüggésben. 1990 szeptemberére már húsz állam, köztük hazánk is ratifikálta a történelmi fontossággal bíró nemzetközi dokumentumot. Az USA, Kanada, Egyiptom, Mali, Pakisztán, Mexikó, Svédország kezdeményezésére, New Yorkban megrendezésre került a „Nemzetközi Csúcstalálkozó a Gyermekekért” elnevezésű program. Ennek következtében nőtt a szóban forgó Egyezményhez csatlakozók száma, s így 1990 végére már ötvenhét ország ratifikálta azt. 1993-ban, Bécsben pedig kijelentették, hogy a fő cél az egyetemes elfogadás.⁴⁰

A Gyermekjogi Egyezmény bár közel negyven cikkben keresztül sorolja fel a gyermekeket megillető jogokat, ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy ezen jogok részletes kifejtésére, végrehajtásának előmozdítására már egyéb nemzetközi jogi eszközök szolgálnak. A szóban forgó jogi dokumentumot csupán három ország nem fogadta el (USA, Szomália, Dél-Szudán), melyből adódik, hogy az gyakorlatilag univerzális emberi jogi szabályozásként fogható fel.⁴¹

A Gyermekjogi Egyezmény védi továbbá a gyermekeket a kizsákmányolás, az elhanyagolás, illetőleg a visszaélés minden formájától. Amennyiben az érintett személyi kör kínzásnak vagy kegyetlen, megalázó vagy embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek van kitéve, függetlenül azok hosszától, illetőleg minőségétől, szükségessé válik valamennyi esetben a rehabilitáció. A rehabilitációhoz való jog akkor is megilleti

³⁶ POLT Péter: Új Btk. kommentár. 4. kötet, Különös Rész. Budapest, Nemzeti Közszolgálati és Tankönyvkiadó, 2013. 39.

³⁷ BELOVICVS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik batályosított kiadás.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 230.

³⁸ BELOVICVS Ervin – MOLNÁR Gábor Miklós – SINKU Pál: *Büntetőjog II., Különös Rész. Hatodik batályosított kiadás.* Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 231.

³⁹ 2/2018. számú BJE határozat.

⁴⁰ FAIX Nikolett: *A gyermeki jogok kialakulása a nemzetközi jogban és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatásuk.* Budapest, Eljárásjogi Szemle, 2016/4. (a) 9–10.

⁴¹ NÉMETH Ildikó: *A Családjogi Charta és a gyermekek jogainak nemzetközi védelme.* Budapest, Iustum Aequum Salutare, PPKE-JÁK, 2014/1. 35.

őket, ha a bántalmazást valamely családtagjuk vitte véghez.⁴² A Gyermekjogi Egyezmény értelmében a részes államoknak el kell ismerniük a gyermekeknek a gazdasági kizsákmányolással szemben nyújtandó védelemhez való jogát, ezenkívül pedig arról sem szabad megfeledkezniük, hogy a gyermekek nem kényszeríthetők semmiféle kockázattal járó, iskoláztatását veszélyeztető, egészségre, fizikai, szellemi, lelki, erkölcsi vagy társadalmi fejlődésre ártalmas munkavégzésre. Ezen rendelkezésnek az érvényre jutását, s egyben annak hatékony végrehajtását megfelelő büntetésekkel kell garantálni.⁴³

Az Egyezményben deklarált kötelezettségek teljesítését a Gyermekek Jogainak Bizottsága vizsgálja. A Bizottságot tíz, adott területen elismert szakértő alkotja, akiket négyévente választanak a részes államok saját állampolgáraik közül, mégpedig titkos szavazás útján. A Bizottság egyébként évente ülészik, általában az ENSZ székhelyén. A Gyermekek Jogairól szóló Egyezményt három Kiegészítő Jegyzőkönyv követte, amelyek a gyermekek szerepét a fegyveres konfliktusokban, a gyermekkereskedelme, a gyermekprostitúciót és a gyermekpornográfiát valamint a jogsérelem esetén benyújtható panaszeljárást vizsgálják.⁴⁴

A Fakultatív Jegyzőkönyvek tulajdonképpen kiegészítik a már meglévő szerződéseket, s az ezekben vállalt kötelezettségek nagyobb igényeket támaszthatnak az eredeti Egyezményben foglaltakhoz képest. Erre való tekintettel az egyes államoknak kell eldönteni azt, hogy vállalják-e vagy sem az ezzel járó többletterhet.⁴⁵

Tanulmányom tárgyára figyelemmel a Második Fakultatív Jegyzőkönyv bír determináló jelentőséggel, hiszen az hozható a gyermekpornográfiával összefüggésbe. A szóban forgó Jegyzőkönyv egyébként a gyermekpornográfia mellett, a gyermekkereskedelmelemmel és a gyermekprostitúcióval is foglalkozik. Mindhárom jelenség kapcsán a Jegyzőkönyv külön hangsúlyozza a társadalom tudatosságának, s a nemzetközi szinten történő együttműködésnek a fontosságát. A Jegyzőkönyv értelemszerűen meghatározza a gyermekpornográfia, a gyermekprostitúció és a gyermekeladás fogalmát, emellett pedig az számos kötelezettséget is megfogalmaz a kormányok számára, a kriminalizálásra vonatkozóan. A dokumentum elvárja, hogy ne csak azok legyenek büntetéssel sújtandók, akik szexuális kizsákmányolás céljából felajánlanak vagy közvetítenek gyermekeket, vagy akik nyereségért szerveket vagy gyermekeket szállítanak, vagy akik munkára kényszerítenek gyermekeket, hanem azok is, akik

gyermekeket „elfogadnak” ilyen tevékenységek végrehajtása céljából. A Jegyzőkönyv ezenkívül védi a gyermekáldozatok jogait és érdekeit is, továbbá az megköveteli a kormányoktól, hogy azok jogi és egyéb támogatást nyújtsanak a gyermekáldozatok részére. Amennyiben a gyermekek bárminemű kapcsolatba kerülnek az igazságszolgáltatási rendszerrel, akkor minden esetben azok legfőbb érdekeit szem előtt tartva indokolt eljárni. Mindemellett pedig a gyermekek rehabilitációját és reintegrációját is segíteni kell a szükséges orvosi, pszichológiai, logisztikai és pénzügyi támogatásokkal. A Fakultatív Jegyzőkönyv szövegének értelmezése továbbá mindig az egyenlő bánásmód, a gyermekek legfőbb érdeke és a gyermekek szerepvállalásának elvei mentén kell, hogy történjen.⁴⁶

Hazánkkal is foglalkozott az ENSZ Gyermekek Jogainak Bizottsága, mégpedig 2006-ban, amikor aggodalmát fejezte ki az Egyezmény rendelkezéseinek magyarországi érvényesülését illetően. A Bizottság szerint ugyanis hazánk figyelmen kívül hagyta az összehangolt szakpolitikák kialakítására, valamint az adatokra bontott statisztikák, illetőleg a szakemberképzés szükségességére vonatkozó javaslatokat, iránymutatásokat. Ugyanez a helyzet állt fent az emberkereskedelem, továbbá a szexuális kizsákmányolás kapcsán létrejött dokumentumokkal, nézetekkel, melyek szintén nem kerültek alkalmazásra, legalábbis a Bizottság szerint. A ENSZ szóban forgó szerve külön hangsúlyozta, hogy Magyarországon sajnos hiányoznak mind a megelőzésnek, mind pedig a visszailleszkedésnek az eszközei az olyan gyermekek vonatkozásában, akik családon belüli vagy éppenséggel szexuális erőszak áldozatai voltak. A Bizottság az imént elmondottakból kifolyólag javasolta a magyar államnak, hogy a jövőre nézve kísérelje fokozottabb figyelemmel az ilyen gyermekek sorsát, melynek keretén belül mérje fel az erőszak gyakoriságát, az ennek hátterében húzódó okokat, azok kiterjedését, s természetét. A Bizottság meglátása szerint továbbá a figyelemfelhívó, valamint a tájékoztató jellegű kampányok egyaránt előrelépést jelenthetnek a jövőre nézve. Az ENSZ szerve szerint érdemes lenne a vonatkozó jogszabályokat felülvizsgálni, mindezt természetesen a gyermekek védelmének erősítése érdekében. A Bizottság álláspontjából az is kiderült, hogy mindenféleképpen törekedni kellene arra, hogy a gyermekbántalmazási eseteknek a bejelentési aránya növekedjen. Magyarországnak továbbá biztosítania kellene a gyermekáldozatok fizikai és lelki felépülésükhöz, illetve azok társadalmi reintegrációjához elengedhetetlen szolgáltatásokat. Mindemellett pedig különös figyelmet kellene fordítani hazánknak a huszonnégy órás, s egyben díjmentes segélyvonalakra, továbbá a gyermekeknek, s gyermekes anyáknak fenntartott menedékek létrehozására.⁴⁷

⁴² FAIX Nikolett: *A Gyermekjogi Egyezmény legfőbb vívmányai és az igazságszolgáltatásra gyakorolt hatása*. 2016. június 28. (b) <https://jogaszvilag.hu/szakma/a-gyermekjogi-egyezmény-legfőbb-vívmányai-es-az-igazságszolgáltatásra-gyakorolt-hatása/>, Letöltve: 2019. 02. 25.

⁴³ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 781.

⁴⁴ DOMOKOS Andrea: *A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése*. Budapest, KRE-ÁJK, 2017. 26.

⁴⁵ A Gyermekjogi Egyezményhez csatolt Fakultatív Jegyzőkönyvek. <https://unicef.hu/igy-segitunk/koz-os-ugyeink/gyermekjogok/a-gyermekjogi-egyezményhez-csatolt-fakultatív-jegyzőkönyvek/>, Letöltve: 2019. 02. 25.

⁴⁶ A Gyermekjogi Egyezményhez csatolt Fakultatív Jegyzőkönyvek. <https://unicef.hu/igy-segitunk/koz-os-ugyeink/gyermekjogok/a-gyermekjogi-egyezményhez-csatolt-fakultatív-jegyzőkönyvek/>, Letöltve: 2019. 02. 25.

⁴⁷ DOMOKOS Andrea: *A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése*. Budapest, KRE-ÁJK, 2017, 26–27.

A gyermekmunka legrosszabb formáinak eltörléséről szóló, 1999-ben kelt, az ILO 87. ülésszakaszán elfogadott 182. számú Egyezmény egy újabb mérföldkőnek számít. Az Egyezmény 3. cikke alapján a gyermekmunka legrosszabb formájának minősül egyrészt minden olyan munka, amely pusztán jellegénél fogva, vagy azon körülményektől fogva, amely között azt végzik, valószínűleg veszélyt jelent a gyermekek egészségére, biztonságára vagy erkölcsére nézve.⁴⁸ Mindemellett pedig a rabszolgaság, az ahhoz hasonló gyakorlat, úgymint például a gyermekek adásvétele, a velük való kereskedelem, a gyermekek illegális tevékenységre történő használata, vásárlása, felajánlása elsődlegesen kábítószer-előállítás, s az azokkal való üzérkedés céljából, valamint a gyermekek prostitúció, a pornográfia készítés vagy szimplán azok pornografikus előadás céljára történő használata, vásárlása, felajánlása is a gyermekmunka legrosszabb formáinak tekinthetők.⁴⁹ Az Egyezménnyel összefüggésben létrejött Ajánlás pedig kiváltképp hangsúlyozza a tagállamok kötelezettségét a megfelelő, s egyben hatékony szankciórendszer kiépítésére.⁵⁰

Hangsúlyozandó, hogy az internet megjelenése előtt a gyermekpornográfia úgynevezett rétegműfajnak volt tekinthető, ami annyit tesz, hogy az csak azoknak szólt, akik kifejezetten keresték, s komoly erőfeszítéseket tettek az elérésére. Itt például arra kell gondolni, hogy felkeresték az újságárust vagy bementek egy videotékába, ahol, ha szerencséjük volt, találtak ilyen jellegű felvételeket. Napjainkban azonban virágkorát éli a számítástechnika, amiből egyenesen következik, hogy a pornográf felvételekhez való hozzáférés is sokkal gyorsabbá, egyszerűbbé válik. Az internet adta lehetőségek továbbá lehetővé teszik, hogy ezen anyagok minél szélesebb körben elterjedjenek. Az internet-felhasználók gyakorlatilag anonim módon juthatnak hozzá a felvételekhez, így a bolti személyzettel, eladókkal való találkozás immáron elkerülhető, vagyis ez többé nem képez visszatartó erőt.⁵¹ Arról sem szabad megfeledkezni, hogy az internet elterjedése révén az áldozatok száma is többszörösére nő, továbbá ennek révén jóval veszélyeztetettebbé válnak a gyermekáldozatok. Az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló Egyezményének 9. cikke szabályozza kifejezetten a gyermekpornográfiával kapcsolatos büncselekményeket. Az Egyezmény értelmében kiskorú alatt minden olyan személyt kell érteni, aki még nem töltötte be a tizennyolcadik életévét. Gyermekpornográfia alatt pedig minden olyan pornográf felvételt ért jelen dokumentum, amely vizuális úton ábrázol kifejezetten szexuális magatartást tanúsító kiskorú sze-

mélyt, vagy annak tűnő személyt. Mindemellett ezen kategóriába tartoznak még azon valóságghű képek, melyek szexuális magatartást tanúsító kiskorú személyt ábrázolnak. A szerződő felek kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy egyes magatartásokat mindenféleképpen büntetőjogilag szankcionálni fognak. Ilyen magatartásoknak tekinthetők például a következők: gyermekpornográfia készítése abból a célból, hogy azt a számítástechnika jóvoltából forgalomba hozzák, gyermekpornográfia felajánlása, továbbítása, forgalomba hozatala, megszerzése, vagy hozzáférhetővé tétele számítástechnikai rendszer révén, illetőleg a gyermekpornográfiának a számítástechnikai rendszerben vagy adattároló egységen való birtoklása.⁵²

A nők elleni erőszak kérdéskörével áll összefüggésben a 2007-ben kelt. Lanzarote Egyezmény, mely kiváltképp a gyermekek szexuális kizsákmányolásával, illetőleg a szexuális zaklatással szembeni védelem kiépítésére irányult. Ezen Egyezmény alapvetően a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyek védelmére fókuszált, számos elvárást megfogalmazva a részes államok felé. Hazánk 2010-ben írta alá a szóban forgó Egyezményt, de annak törvény általi kihirdetésére csak 2015-ben került sor. A megkülönböztettségmentesség a dokumentum egyik meghatározó elve, ami annyit tesz, hogy a Lanzarote Egyezmény rendelkezéseinek a végrehajtását, kiváltképp az áldozatok jogainak védelme érdekében tett intézkedéseket, mindennemű megkülönböztetés nélkül kell biztosítani. A Lanzarote Egyezmény fő céljai a következőképp foglalkozhatók össze⁵³:

- a gyermekek szexuális zaklatásának és kizsákmányolásának a megelőzése, valamint azok leküzdése;
- az áldozattá vált gyermekek jogainak védelme;
- a nemzeti és a nemzetközi szinten történő együttműködés elősegítése a gyermekek szexuális kizsákmányolása, valamint a szexuális úton végbe menő zaklatásuk kapcsán.

A gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011/93/EU irányelvről is érdemes néhány szót szólni.

Az irányelv 2. cikke értelmében gyermeknek kell tekinteni minden tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt. Szintén a 2. cikk rendelkezik arról is, hogy voltaképpen mit is kell gyermekpornográfia alatt érteni?

Ez alapján gyermekpornográfiának minősül:⁵⁴

- minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító vagy ilyen magatartást színlelő gyermeket; vagy

⁴⁸ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018, 781.

⁴⁹ 182. számú Egyezmény a gyermekmunka legrosszabb formáinak betiltásáról és felszámolására irányuló azonnali lépésekről 3. cikk.

⁵⁰ KÓNYA István: *Magyar Büntetőjog, Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018, 781.

⁵¹ PARTI Katalin: *Az eladók már rég hazamentek. A büntetőjog mint az online pornográfia szabályozásának eszköze*. PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Doktori Iskola, Infokommunikációs és Jogi Doktori Program, 2008. 30.

⁵² Az Európa Tanács számítástechnikai bűnözésről szóló, 2001. november 23-i Budapesti Egyezménye

⁵³ GILÁNYI Eszter: *A nők elleni erőszak és magyar büntetőjogi szabályozása a nemzetközi elvárások tükrében*. PhD-értekezés, Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola, 2017. 54.

⁵⁴ 2011/93/EU irányelv 2. cikk c) pont.

- gyermek nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy
- minden olyan anyag, amely vizuálisan ábrázolja a kifejezetten szexuális magatartást tanúsító vagy ilyen magatartást színlelő gyermeknek tűnő személyt, vagy amely gyermeknek tűnő személy nemi szerveit mutatja be, elsődlegesen szexuális céllal; vagy
- kifejezetten szexuális magatartást tanúsító gyermek valóság-hű képei, vagy gyermek nemi szerveinek valóság-hű képei, elsődlegesen szexuális céllal.

Az irányelv által meghatározottakból egyértelműen kitűnik, hogy magát a fogalmat áthatja a szexuális célzat. Figyelemmel arra, hogy ezt a célt a szabályozás a felvétel és a műsor sajátosságaként jeleníti meg, olyan objektív tényezőről lehet csak szó, amely kiküszöbölhető arra az esetre nézve, ha a felvétel vagy a műsor más elsődleges célt szolgálna. Mindebből következik, hogy az irányelv kontextusában a mellékesen szexuális irányultságú vagy kihatású felvétel nem merítheti kiadott törvényi tényállást. Afenti fogalom meghatározás utolsó két pontja a „pseudopornográfia” és a „virtuális pornográfia” tényállásait kodifikálják.⁵⁵

A magyar szabályozás mind a pseudo-, mind pedig a virtuális pornográfiát mellőzi, melyeket egyébként az irányelv értelmében át kellett volna ültetnie hazánkba a magyar jogba, figyelemmel arra, hogy ezen komponensek szerves részei a gyermekpornográfia – 2011/93/EU irányelv szerinti – fogalmának. A magyar jogalkotó e tekintetben feltehetően teljesen szándékosan szegült szembe az uniós joganyaggal, védve a jogalkotásbeli hagyományokat. Hazánk ugyanis ezen lépésével voltaképpen kiszorította a hagyományosan vitatott, jogi tárgyhoz nehezen kapcsolható tényállásokat, amennyiben a jogi tárgy ténylegesen a gyermekek érdekeit jelenti. Ebből adódik, hogyha egy konkrét cselekmény nem kerül kapcsolatba a gyermekekkel, akkor az nem szabad, hogy büntetőjogi felelőségre vonást eredményezzen.⁵⁶

A hatályos Btk. 204. § (1) bekezdésének a)–c) pontja a bűncselekmény kilenc elkövetési magatartását határozza meg, azokat a Lanzarote Egyezményrel és a 2011/93/EU irányelvvel összhangban, súly szerint három – különböző büntetési tétellel fenyegetett – csoportba osztva.⁵⁷ A törvényhely a) pontja szerint három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő a pornográf felvétel megszerzése vagy tartása. A b) pont értelmében egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett az ilyen jellegű felvétel készítése, kínálása, átadása és hozzáférhetővé tétele, míg végül, de nem utolsósorban a c) pont akként rendelkezik, hogy két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel

büntetendő az a személy, aki pornográf felvételt forgalomba hoz, azzal kereskedik, illetve ilyen felvételt nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz.⁵⁸ Mindegyik pont vonatkozásában külön hangsúlyozandó, hogy a szóban forgó bűncselekmény passzív alanya csak tizennyolcadik életévét be nem töltött személy lehet, figyelemmel az irányelv 2. cikkére.

A Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv, a 2011/93/EU irányelv, valamint a Lanzarote Egyezmény által deklarált – pornográf felvétellel kapcsolatos – elkövetési magatartások hatályos Btk. szerinti megfelelői (összefoglaló jelleggel) tehát a következők⁵⁹:

- megszerzés (acquisition): megszerzéz;
- birtoklás (possession): tart;
- információs és kommunikációs technológia segítségével történő tudatos hozzáférés (knowingly obtaining access by means of information and communication technology): tart;
- felajánlás (offering): kínál;
- továbbítás (transmission): átad;
- terjesztés (dissemination): átad;
- hozzáférhetővé tétel (making available): hozzáférhetővé tesz, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tesz;
- készítés (production): készít;
- forgalmazás (distribution): forgalomba hoz, kereskedik;
- biztosítás (supply): készítés, forgalomba hozatalhoz, kereskedéshez, nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételhez anyagi eszközöket szolgáltat.

Az irányelv – szemben a 2004/68/IB tanácsi kerethatározatban foglaltakkal – külön definiálja a pornográf előadást.

A szóban forgó dokumentum 2. cikkének e) pontjában a pornográf előadás fogalma a következő formában szerepel:⁶⁰

„e) „pornográf előadás”:

az alábbiak, többek között információs és kommunikációs technológiák révén történő, közönségnek szóló, előbemutató:

- i. kifejezetten szexuális – valódi vagy színlelt – magatartást tanúsító gyermek; vagy
- ii. a gyermek nemi szervei elsődlegesen szexuális céllal;”

Itt a hangsúly voltaképpen azon van, hogy nem egy rögzített előadásról van szó, hanem egy élő formációról, ugyanis az előbbi a felvétel kategóriájához sorolandó.⁶¹

A pornográf műsorról összefüggésben a 2011/93/EU irányelv, valamint a Lanzarote Egyezmény által taglalt elkövetési magatartások 2012. évi C. törvény szerinti megfelelői pedig az alábbiak⁶²:

- rábírás, részvétel elősegítése, okozása (causing): szerepeltet, ehhez anyagi eszközöket szolgáltat;

⁵⁵ NÉMEDI Márk: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban*. Pisa, 2016. október 24. 14.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

⁵⁶ NÉMEDI Márk: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban*. Pisa, 2016. október 24. 14–15.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

⁵⁷ 2/2018. számú BJE határozat.

⁵⁸ 2012. C. tv. 204. § (1) bek.

⁵⁹ 2012. évi C. törvény indokolása.

⁶⁰ 2011/93/EU irányelv 2. cikk e) pont.

⁶¹ 2012. évi C. törvény indokolása.

⁶² 2012. évi C. törvény indokolása.

- kerítés, toborzás (recruiting): szereplésre felhív;
- haszonszerzés (profiting from): haszonszerzésre törekszik;
- egyéb kizsákmányolás (otherwise exploiting): haszonszerzésre törekszik;
- kényszer, erőszak, fenyegetés (coercing or forcing a child to participate in pornographic performances, or threatening): a szexuális kényszerítés keretein belül bünteti;
- tudatos részvétel (knowingly attending): megtekint.

A fenti felsorolásból egyértelműen kitűnik, hogy a magyar szabályozás értelmében a kényszernek, az erőszaknak és a fenyegetésnek a kategóriái – melyek a pornográf műsorral összefüggésben merülnek fel – a szexuális kényszerítés törvényi tényállásának keretén belül szankcionálhatóak. Minderre akkor van lehetőség, ha a szexuális cselekmény kategóriáját valamilyen formátumban, de kimeríti a pornográf műsorral kapcsolatos elkövetési magatartás is. Emellett az irányelv értelmében a kényszer, az erőszak és a fenyegetés a pornográfiával kapcsolatos magatartásokra, nem pedig a klasszikus értelemben vett szexuális cselekményekre irányulnak. Ha fennáll az elhatárolhatóság lehetősége a pornográf felvétel vagy műsor és a szexuális magatartás között, a pornográf előadásra való kényszerítés esetében a büntetőjogi felelősségre vonásnak meg kell állni akkor is, ha az elkövetői szándék a tényleges szexuális cselekményre egyáltalán nem irányult. Ezen konstrukciónak nemigen lehet hazánkban valóság-alapja, legalábbis a törvényiszöveg tiszteletben tartása mellett nem. Ebből következik, hogy a szexuális cselekmény definíciójának valamilyen széles kiterjesztése lehet csak a megoldás, bár nem nehéz abba belegondolni, hogy ez szintén valószínűtlen.⁶³ Joggal merül fel azon kérdés, hogy tulajdonképpen mennyire is fedheti le a pornográf műsorban vagy felvételen szereplés kérdéskörét a szexuális cselekmény fogalma? Erre viszonylag egyszerűen megadható a válasz, hiszen a szexuális magatartás olyan cselekmény, amely szeméremsértő és bizonyos objektív alkalmassággal rendelkezik, feltéhetően azok számára, akik benne részt vesznek.⁶⁴ Okkal merül fel, hogy csak ilyenkor tekinthető a fogalom olyan fogalomnak, ami a cselekményt magát kvalifikálja, nem pedig a felvételt vagy a műsort. A pornográf magatartások vonatkozásában a felvételnek vagy a műsornak kell rendelkezniük ezen tulajdonságokkal. A cselekmény fogalma legfeljebb a műsor fogalmát fedheti le, de a felvételt semmiféleképpen sem, figyelemmel az egyes fogalmi kategóriák szövegére.⁶⁵

A 2011/93/EU irányelv és a Lanzarote Egyezmény

⁶³ NÉMEDI Márk: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban*. Pisa, 2016. október 24. 22–23.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

⁶⁴ A Btk. 459. § (1) bekezdésének 27. pontja a következőképp definiálja a szexuális cselekményt: „a közöszlítés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul”.

⁶⁵ NÉMEDI Márk: *Változások a gyermekpornográfia szabályozásában Magyarországon és az Európai Unióban*. Pisa, 2016. október 24. 23.: <https://www.jogiforum.hu/publikaciok/816>, Letöltve: 2019. 02. 12.

szankcionálja, ha egy tizennyolcadik életévét betöltött személy, egy tizennégy éven aluli személynek pornográf felvétel készítése céljából találkozást javasol információs és kommunikációs technológia útján, amennyiben az ajánlatot a találkozás létrejöttét eredményező tényleges cselekmény követi. Ezen rendelkezésnek a magyar jogba történő szó szerinti átemelése nem kivitelezhető, s abból adódóan, hogy gyakorlatilag egy előkészületi jellegű cselekményről van szó, a hatályos Btk. büntetni rendeli a szóban forgó törvényi tényállás bizonyos fordulataihoz szükséges vagy azok kivitelezését könnyítő feltételek biztosítását.⁶⁶

A 2011/93/EU irányelv 4. cikk (5)–(7) bekezdéseinek és a Lanzarote Egyezmény 19. cikk (1) bekezdésének szintén determináló jelentőségük van a kiskorúak oltalmának nemzetközi kiépítésében. Ezek értelmében ugyanis büntetendő a gyermekeknek a prostituálása vagy toborzása, valamint az ezen alapuló haszonszerzés vagy egyéb módon történő kizsákmányolásuk. Mindemellett szankcionálható a gyermekek prostitúcióra kényszerítése, továbbá a gyermekprostitúciónak az igénybevétele is. A Gyermekjogi Fakultatív Jegyzőkönyv 3. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében a büntetőjogi felelősségre vonás indokolt abban az esetben is, amikor a gyermekek felajánlására, megszerzésére, nyújtására, kerítésére prostitúció céljából kerül sor. A már említett 182. számú ILO Egyezmény 3. cikkének b) pontja alapján a gyermekek prostitúció céljára történő használata, vásárlása vagy felajánlása szintén büntetendő.⁶⁷

4. Záró gondolatok

Összességben elmondható, hogy a gyermekpornográfia jelensége korántsem új keletű jelenség, hiszen annak gyökerei már a Csemegi-kódexben is fellelhetőek voltak. A Btk.-beli szabályozást illetően megállapítható, hogy arra mindig is kihatással voltak és vannak a nemzetközi elvárások. Ha a 2012. évi C. törvény rendelkezéseit helyezzük a fókuszba, akkor konzekvenciaként levonható, hogy az is túlnyomórészt igazodik a nemzetközi dokumentumokban foglaltakhoz. A téma aktualitását, s a jogalkalmazói érdeklődést is jól mutatja, hogy a Kúria 2/2018. BJE határozata, mely néhány, eddig tisztázatlan vagy éppenséggel vitatott kérdésre kíván választ adni, előmozdítva ezzel az egységes jogalkalmazást, mely az egyik legfontosabb feltétele a jelenséggel szembeni, a jog erejével történő küzdelemnek. Végül, de nem utolsósorban kiemelendő, hogy napjainkban a gyermekpornográfia elterjedésében fontos szerepet játszik az internet – ahogy az látható volt – mely megannyi lehetőséget rejt magában, sokszor leplezetlenül hagyva az elkövetést.

⁶⁶ 2012. évi C. törvény indokolása

⁶⁷ KÖNYA István: *Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2018. 740.